

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**
ANNO 1919

CENTRĀLĀS UN AUSTRUMEIROPAS JURIDISKĀS TRADĪCIJAS UN JURIDISKĀS IDENTITĀTES JAUTĀJUMI

**Latvijas Universitātes
76. starptautiskās zinātniskās
konferences rakstu krājums**

Centrālās un Austrumeiropas juridiskās tradīcijas un juridiskās identitātes jautājumi. Latvijas Universitātes 76. starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2018, 420 lpp.

Legal Traditions and Legal Identities in Central and Eastern Europe. Collection of research papers of the 76th International Scientific Conference of the University of Latvia. Rīga: University of Latvia Press, 2018, 420 pages.

Redkolēģijas priekšsēdētāja:

Prof. **Kristīne Strada-Rozenberga**, Latvijas Universitāte, Latvija

Redkolēģijas priekšsēdētāja vietnieks:

Prof. **Carlo Amatucci**, Neapoles Federika II universitāte, Itālija

Redkolēģijas locekļi:

Prof. **Jānis Rozenfelds**, Latvijas Universitāte, Latvija

Prof. **Ilma Čepāne**, Latvijas Universitāte, Latvija

Prof. **Kalvis Torgāns**, Latvijas Universitāte, Latvija

Prof. **Kaspars Balodis**, Latvijas Universitāte, Latvija

Prof. **Daiga Rezevska**, Latvijas Universitāte, Latvija

Prof. **Jānis Lazdiņš**, Latvijas Universitāte, Latvija

Prof. **Sanita Osipova**, Latvijas Universitāte, Latvija

Prof. **Ringolds Balodis**, Latvijas Universitāte, Latvija

Prof. **Ārija Meikališa**, Latvijas Universitāte, Latvija

Prof. **Uldis Krastiņš**, Latvijas Universitāte, Latvija

Prof. **Valentija Liholaja**, Latvijas Universitāte, Latvija

Asoc. prof. **Jānis Kārklīšs**, Latvijas Universitāte, Latvija

Asoc. prof. **Jānis Neimanis**, Latvijas Universitāte, Latvija

Asoc. prof. **Annija Kārklīņa**, Latvijas Universitāte, Latvija

Asoc. prof. **Anita Rodiņa**, Latvijas Universitāte, Latvija

Asoc. prof. **Kristīne Dupate**, Latvijas Universitāte, Latvija

Asoc. prof. **Artūrs Kučs**, Latvijas Universitāte, Latvija

Asoc. prof. **Irēna Kucina**, Latvijas Universitāte, Latvija

Asoc. prof. **Inga Kačevska**, Latvijas Universitāte, Latvija

Prof. **Irene Kull**, Tartu universitāte, Igaunija

Prof. **Peeter Järvelaid**, Tallinas universitāte, Igaunija

Prof. **Aleksei Kelli**, Tartu universitāte, Igaunija

Prof. **Lali Papiashvili**, Tbilisi Valsts universitāte, Gruzija

Prof. **Edita Gruodyte**, Vītauta Dižā universitāte, Lietuva

Prof. **Helmut Heiss**, Cīrihes universitāte, Šveice

Prof. **Melanie Reid**, Linkolna Piemiņas universitāte, ASV

Prof. **Peter Oestmann**, Vestfālenes Vilhelma universitāte Minsterē, Vācija

Asoc. prof. **Vaidotas A. Vaičaitis**, Viļņas universitāte, Lietuva

Asoc. prof. **Yanka Tyankova**, Veliko Tarnavas universitāte, Bulgārija

Asoc. prof. **Krzysztof Prokop**, Lomžas Valsts lietišķo zinātņu universitāte, Polija

Latviešu valodas redaktori *Sandra Liniņa* un *Oskars Lapsiņš*
Maketu veidojusi *Andra Liepiņa*

Visi krājumā ievietotie raksti ir anonīmi recenzēti.

Pārpublicēšanas gadījumā nepieciešama Latvijas Universitātes atļauja.

Citējot atsauce uz izdevumu obligāta.

© Latvijas Universitāte, 2018

ISBN 978-9934-18-351-5

AR ANO KONVENCIJAS PAR STARPTAUTISKAJIEM PREČU PIRKUMA- PĀRDEVUMA LĪGUMIEM (CISG) INTERPRETĀCIJU SAISTĪTĀS AKTUĀLĀS PROBLĒMAS 30 GADUS PĒC TĀS SPĒKĀ STĀŠANĀS

ISSUES RELATED TO INTERPRETATION OF UNITED NATIONS CONVENTION ON CONTRACTS FOR INTERNATIONAL SALE OF GOODS (CISG) 30 YEARS AFTER ITS ENTERING INTO FORCE

Laura Ratniece, LL. M, PhD cand.

Kopenhāgenas Universitāte/Rīgas Juridiskā augstskola

Summary

The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG) came into force thirty years ago. Since then it has become one of the most significant and most widely analysed laws in the field of international sale of goods. However, despite all the research, vast amount of academic publications and extensive case law, there are still issues related to interpretation of the CISG. This paper will focus on three of them: 1) limited use of the CISG Advisory Council's Opinions; 2) existence of the homeward trend and the outward trend; 3) a dominant position of few countries in the CISG-related case law.

Atslēgvārdi: CISG, interpretācija, *homeward trend*, CISG tiesu prakse

Keywords: CISG, interpretation, homeward trend, CISG case law

Ievads

2018. gada 1. janvārī apritēja 30 gadi, kopš spēkā stājās ANO Konvencija par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem¹ (turpmāk – Konvencija vai CISG). Šajā laikposmā Konvencija ir kļuvusi par vienu no nozīmīgākajiem un arī visvairāk analizētajiem normatīvajiem tiesību aktiem starptautisko tirdzniecības tiesību jomā. Turklāt ar Konvenciju saistīti pētījumi joprojām regulāri

¹ ANO Konvencija par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem. Parakstīta Viņē 11.04.1980. Pieejams (angļu valodā): <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/treaty.html> [aplūkots 18.03.2018.] un (latviešu valodā) <https://likumi.lv/doc.php?id=44192> [aplūkots 18.03.2018.].

sastopami dažādos akadēmiskos izdevumos. Tāpat turpina pieaugt Konvencijas dalībvalstu skaits.²

Visā Konvencijas pastāvēšanas laikā tā bieži tikusi kritizēta ar tās interpretāciju saistīto problēmu dēļ.³ Proti, Konvencijas 7. panta pirmā daļa paredz: “Interpretējot šo Konvenciju, jāņem vērā tās starptautiskais raksturs un nepieciešamība veicināt tās vienveidīgu piemērošanu un godprātības ievērošanu starptautiskajā tirdzniecībā.” Šie trīs elementi – starptautiskais raksturs, nepieciešamība veicināt vienveidīgu piemērošanu un godprātības ievērošana – ir uzskatāmi par obligātām Konvencijas interpretācijas vadlīnijām. Varētu domāt, ka 30 gadus pēc Konvencijas spēkā stāšanās, pateicoties tiesību zinātnieku, dažādu starptautisko institūciju, kā arī tiesu darbam, vairs nevar būt nekādu šaubu par to, kā pareizi interpretēt Konvenciju. Diemžēl, kā liecina tiesu prakse, joprojām ir problēmas, kas saistītas ar Konvencijas interpretāciju. Līdz ar to šī raksta mērķis ir identificēt un paskaidrot dažas aktuālās Konvencijas interpretācijas problēmas.

Lai identificētu ar Konvencijas interpretāciju saistītās aktuālās problēmas, raksta autore apskatīja publiski pieejamos Nīderlandes tiesu nolēmumus,⁴ kas 2016. un 2017. gadā ir pieņemti ar Konvenciju saistītās lietās⁵, aplūkoja jaunākās akadēmiskās publikācijas starptautisko tirdzniecības tiesību nozarē, kā arī analizēja datus par publiski pieejamo tiesu praksi. Autore ir identificējusi šādus problēmjautājumus: 1) minimāla Konvencijas Konsultatīvās padomes viedokļu izmantošana; 2) *the homeward trend* un *the outward trend* esība; 3) atsevišķu valstu tiesu nolēmumu dominēšana ar Konvenciju saistītajā tiesu praksē un ANO Starptautisko tirdzniecības tiesību komisijas veidotajā ar Konvenciju saistītās tiesu prakses apkopojumā.

² Patlaban Konvencijai ir pievienojušās 89 valstis. Sk. *United Nations Treaty Collection*. Pieejams: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=X-10&chapter=10&clang=_en [aplūkots 18.03.2018.].

³ Sk., piemēram, Schwenzer I., Hachem P. The CISG – Successes and Pitfalls. *American Journal of Comparative Law*, Vol. 57, Spring 2009, p. 466. Pieejams: <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schwenzer-hachem.html> [aplūkots 18.03.2018.].

⁴ Nīderlandes tiesu nolēmumi kā materiāls analīzei tika izvēlēti metodoloģisku iemeslu dēļ. Proti, lai varētu analizēt un noteikt, vai ir parādījušās kādas jaunas tendences ar Konvenciju saistītajā tiesu praksē un kādas ir aktuālās problēmas, nepieciešama piekļuve vērā ņemamam tiesu nolēmumu skaitam no vismaz vienas jurisdikcijas, kam būtu pieejams pilns teksts un kur būtu piemērotas Konvencijā iekļautās tiesību normas (nevis, piemēram, Konvencija minēta tikai atsaucēs). Tā kā *Albert H. Kritzer CISG Database* ievietotajiem tiesu nolēmumiem ne vienmēr ir pieejams pilns teksta tulkojums angļu valodā un tā kā šajā datubāzē tiesu nolēmumi tiek publicēti izlases kārtībā (tikai tie, par kuriem ir ziņots), tad šāda veida pētījumam minētā datubāze nav piemērota. Ievērojot iepriekš teikto, raksta autore izvēlējās Nīderlandi šādu apsvērumu dēļ: 1) Nīderlandes tiesu nolēmumi ar *CISG* saistītās lietās ir brīvi pieejami; 2) tiem ir pieejams pilns tiesu nolēmumu teksts; 3) pieejamo tiesu nolēmumu skaits noteikta laika ietvaros ir pietiekams, lai iegūtajiem datiem varētu piešķirt nozīmi; 4) autorei ir nepieciešamās nīderlandiešu valodas prasmes, lai varētu šos tiesu nolēmumus analizēt.

⁵ Nīderlandes tiesu nolēmumi ir pieejami (holandiešu valodā) tīmekļvietnē “De Rechtspraak”. Pieejams: <https://www.rechtspraak.nl/> [aplūkots 17.03.2018.]. Nīderlandes tiesu nolēmumi ir analizēti arī šādās publikācijās: Janssen A. *Application of the CISG in Dutch Courts*. In Ferrari F. (ed.); *Quo Vadis CISG? Celebrating the 25th Anniversary of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*. Munich, Sellier, 2005, pp. 129–65.; Krusinga S. A. 25 jaar (uitsluiting van het) Weens Koopverdrag in Nederland. *Nederlands tijdschrift voor handelsrecht*, 2017(4), pp. 165–171.

1. Minimāla Konvencijas Konsultatīvās padomes viedokļu izmantošana

Saskaņā ar Konvencijas 7. panta pirmo daļu, interpretējot Konvenciju, nepieciešams “veicināt tās vienveidīgas piemērošanas sasniegšanu”. Kā norādījis Džons Felemegass (*John Felemegas*), tad “Konvencijas panākumi ir atkarīgi no tā, vai dažādas tiesas un šķīrējtiesas vienveidīgi interpretē un piemēro Konvencijā ietvertās tiesību normas”.⁶ Proti, ja tiesas un šķīrējtiesas dažādās valstīs tās interpretēs dažādi, tiks apdraudēts viens no Konvencijas preambulā minētajiem Konvencijas mērķiem – veicināt “starptautiskā tirdzniecībā esošo tiesisko šķēršļu likvidēšanu un starptautiskās tirdzniecības attīstību”. Līdz ar to ir svarīgi, lai tiesas un šķīrējtiesas izmantotu visus pieejamos avotus, kas varētu palīdzēt nodrošināt Konvencijas vienveidīgu piemērošanu. Viens no šādiem avotiem ir Konvencijas Konsultatīvās padomes (*CISG Advisory Council*) publicētie viedokļi (*Opinions*).

Konvencijas Konsultatīvā padome ir neatkarīga institūcija, kuru veido pasaulē atzīti akadēmiķi starptautisko komercietisību un tirdzniecības tiesību jomā, piemēram, profesore Ingeborga Švencere (*Ingeborg Schwenzer*). Viens no padomes mērķiem ir veicināt Konvencijas vienotu interpretāciju.⁷ Lai sasniegtu šo mērķi, padome sagatavo un publicē viedokļus par atsevišķu Konvencijas tiesību normu interpretāciju un piemērošanu. Patlaban ir publicēti 17 viedokļi par tādiem tematiem kā, piemēram, zaudējumu aprēķināšana saskaņā ar Konvencijas 74. pantu⁸, preču pārbaude saskaņā ar Konvencijas 38. un 39. pantu.⁹ Viedokļi ir pieejami angļu valodā¹⁰ padomes tīmekļvietnē <http://www.cisgac.com/opinions/>.¹¹

Izpētot Nīderlandes tiesu praksi 2016. un 2017. gadā, secināms, ka tiesas diemžēl minimāli atsauca uz Konvencijas Konsultatīvās padomes viedokļiem. Turklāt tiesas faktiski ir izmantojušas tikai vienu viedokli, proti, viedokli Nr. 13 *Inclusion of Standard Terms under the CISG*. Piemēram, lietā Nr. C/03/228195/HA ZA 16-674¹² tiesa (*Rechtbank Limburg*) ir ne tikai atsaukusies uz šo viedokli, bet pat citējusi to. Turklāt citētie viedokļa fragmenti tiesas nolēmuma tekstā ir iekļauti viedokļa oriģinālvalodā (angļu valodā), kas, pēc autores domām, nodrošina precīzāku viedokļa izpratni un piemērošanu. Savukārt, piemēram, lietā Nr. C/18/157888/HA ZA 15-139¹³ tiesa (*Rechtbank Noord – Nederland*), piemērojot Konvencijas 38. un 39. pantu un interpretējot šajos pantos esošās ģenerālklauzulas, nav izmantojusi nekādus papildu avotus (ne Konvencijas Konsultatīvās padomes sagatavoto

⁶ Felemegas J. (ed.) *An International Approach to the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (1980) as Uniform Sales Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, p. 6.

⁷ Sk. Konvencijas Konsultatīvās padomes interneta vietni. Pieejams: <http://www.cisgac.com/> [aplūkots 17.03.2018.]. Plašāk par Konvencijas Konsultatīvo padomi: Karton J. D. H., De Germiny L. Has the CISG Advisory Council Come of Age? *Berkely Journal of International Law*, Vol. 27, Issue 2, 2009, pp. 448–495.

⁸ Sk. Konvencijas Konsultatīvās padomes viedokli Nr. 6 *Calculation of Damages under CISG Article 74*. Pieejams: <http://www.cisgac.com/cisgac-opinion-no6/> [aplūkots 18.03.2018.].

⁹ Sk. Konvencijas Konsultatīvās padomes viedokli Nr. 2 *Examination of the Goods and Notice of Non-Conformity – Articles 38 and 39*. Pieejams <http://www.cisgac.com/cisgac-opinion-no-2/> [aplūkots 17.03.2018.].

¹⁰ Viedokļi ir tulkoti arī arābu, ķīniešu, krievu, spāņu, turku, franču, vācu, japāņu un portugāļu valodā.

¹¹ Sk. Konvencijas Konsultatīvās padomes interneta vietni. Pieejams: <http://www.cisgac.com/> [aplūkots 17.03.2018.].

¹² Sk. Nīderlandes tiesas (*Rechtbank Limburg*) 2017. gada 12. aprīļa spriedumu lietā Nr. C/03/228195 / HA ZA 16-674. Pieejams: <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBLIM:2017:3223&showbutton=true&keyword=%22Weens+Koopverdrag%22> [aplūkots 18.03.2018.].

¹³ Sk. Nīderlandes tiesas (*Rechtbank Noord – Nederland*) 2017. gada 19. aprīļa spriedumu lietā Nr. C/18/157888 / HA ZA 15-139. Pieejams: <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBNNE:2017:1498&showbutton=true&keyword=weens+koopverdrag> [aplūkots 18.03.2018.].

viedokli, ne arī tiesību zinātnieku publikācijas), kas varētu palīdzēt nodrošināt Konvencijas vienveidīgu piemērošanu.

Atsaukšanās kaut vai tikai uz vienu Konvencijas Konsultatīvās padomes viedokli liecina, ka tiesas zina par šo viedokļu esību un lietojumu. Līdz ar to nav saprotams, kāpēc citās lietās, interpretējot un piemērojot Konvencijā iekļautās tiesību normas, Konsultatīvās padomes viedoklis nav piemērots (vismaz uz to nav atsaucies tiesas nolēmuma tekstā). Šī ir uzskatāma par būtisku problēmu, jo, ievērojot Konvencijas Konsultatīvās padomes sagatavoto viedokļu autoritatīvo raksturu, augsto kvalitāti un potenciālu sekmēt Konvencijas vienveidīgu piemērošanu, ir svarīgi, lai tiesas šos viedokļus arī izmantotu. To varētu veicināt viedokļu tulkošana pēc iespējas vairāk valodās, kā arī tiesu tieša informēšana par viedokļu esību.

Lai iegūtu kaut nelielu priekšstatu par Konvencijas Konsultatīvās padomes viedokļu izmantošanu citās jurisdikcijās¹⁴, autore apskatīja arī dažus pēdējos Konvencijas datubāzei (*Albert H. Kritzer CISG Database*¹⁵) pievienotos tiesu nolēmumus lietās, kurās tiek piemērotas Konvencijas tiesību normas, par kurām padome ir sagatavojusi viedokli. Diemžēl arī šajās lietās nav atrodamas atsaucies uz padomes viedokļiem. Tā, piemēram, Amerikas Savienoto Valstu Ņujorkas štata Augstākā tiesa 2017. gada 21. februāra nolēmumā lietā Nr. 650040/2012 ir piemērojusi Konvencijas 78. pantu, kas paredz¹⁶: “Ja puse pieļāvusi termiņa nokavējumu cenas vai citas summas samaksā, otram pusei ir tiesības uz procentiem no šīs summas, nekaitējot jebkurai prasībai par zaudējumu atlīdzināšanu, kuri var tikt piedzīti, pamatojoties uz 74. pantu.” Tā kā šī tiesību norma neparedz, kāds ir procentu likmes apmērs, tad tiesām, piemērojot šo tiesību normu, būtu īpaši svarīgi noskaidrot, kāda ir vispārpieņemtā prakse Konvencijas 78. panta interpretēšanā, lai nodrošinātu vienveidīgu pieeju procentu likmes noteikšanā. Konvencijas Konsultatīvā padome ir sagatavojusi viedokli par šī panta piemērošanu. Diemžēl iepriekš minētās lietas nolēmuma tekstā uz to nav atrodama atsaucē.

Aatsaukšanās uz Konvencijas Konsultatīvās padomes viedokļiem ir sastopama arī Latvijas tiesās. Pozitīvs piemērs ir Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2016. gada 10. oktobra spriedums lietā Nr. C28248415¹⁷, kurā ir atsaucē uz Konsultatīvās padomes viedokli Nr. 1 *Electronic Communications under CISG*.

2. The homeward trend un the outward trend esība

Konvencijas 7. pants paredz, ka, interpretējot Konvenciju, jāievēro tās starptautiskais raksturs. Šī ir obligāta prasība, no kuras nedrīkst atkāpties, un tā nozīmē, ka Konvenciju nepieciešams uzlūkot nevis caur nacionālo tiesību prizmu, bet gan

¹⁴ Šajā nodaļā iepriekš minētais attiecas uz Nīderlandes tiesu pieņemtajiem nolēmumiem 2016. un 2017. gadā. Lai varētu iegūt pilnīgu priekšstatu par Konvencijas Konsultatīvās padomes viedokļu izmantošanu, būtu nepieciešams analizēt visus tiesu nolēmumus, kas pēc padomes izveidošanas un pirmā viedokļa publicēšanas ir pieņemti visās jurisdikcijās, kurās ir izskatītas ar Konvenciju saistītas lietas.

¹⁵ Sk. *Albert H. Kritzer CISG Database*. Pieejams: <http://iicl.law.pace.edu/cisg/cisg> [aplūkots 12.03.2018.].

¹⁶ Sk. ASV Ņujorkas štata Augstākās tiesas (*Supreme Court of the State of New York*) 2017. gada 21. februāra nolēmumu lietā Nr. 650040/2012. Pieejams: <https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/united-states-february-21-2017-supreme-court> [aplūkots 18.03.2018.].

¹⁷ Sk. Rīgas Apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2016. gada 10. oktobra spriedumu lietā Nr. C28248415. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi> [aplūkots 18.03.2018.].

autonomi,¹⁸ proti, bez jebkādas nacionālo tiesību ietekmes. Prasība ievērot Konvencijas starptautisko raksturu cita starpā nozīmē arī to, ka Konvencijā ietvertās tiesību normas un juridiskos terminus nedrīkst pielīdzināt nacionālajās tiesībās sastopamām līdzīgām tiesību normām un juridiskiem terminiem (piemēram, Konvencijas 49. pantā minētās pircēja tiesības vienpusēji atkāpties no noslēgtā līguma nedrīkst pielīdzināt Latvijas Civillikuma 2040. pantam).

Neskatoties uz to, ka Konvencijas 7. panta pirmā daļa nosaka obligātas prasības (interpretācijas vadlīnijas), kas jāievēro, interpretējot Konvenciju, bieži vien (arī 30 gadus pēc Konvencijas spēkā stāšanās) tās netiek ievērotas, proti, tiesas interpretē Konvencijā ietvertās tiesību normas, izmantojot attiecīgās jurisdikcijas nacionālos normatīvos tiesību aktus. Kā norādījis Aleksandrs Komarovs (*Alexander Komarov*), ja kāda no Konvencijā ietvertajām tiesību normām ir līdzīga attiecīgajam nacionālajam regulējumam, tiesas šo līdzību izmanto.¹⁹ Piemēram, lietā Nr. C/18/157888/HA ZA 15-139²⁰ Nīderlandes tiesa izmantoja Nīderlandes Civillikumu (*Burgerlijk Wetboek*), lai interpretētu Konvencijas 38. un 39. pantu, tādējādi pārkāpjot Konvencijas 7. panta pirmās daļas prasības.

Tendenci piemērot nacionālos normatīvos tiesību aktus, lai interpretētu Konvencijā ietvertās tiesību normas un juridiskos terminus, angļu valodā apzīmē ar terminu *the homeward trend*²¹ (latviešu valodas juridiskajā terminoloģijā šim terminam pagaidām nav oficiāla tulkojuma). Akadēmiskajā literatūrā par vienu no sliktākajiem ar Konvenciju saistītajiem tiesu nolēmumiem, kurā ir skaidri saskatāmas *the homeward trend* pazīmes, tiek atzīts spriedums lietā *Raw Materials Inc. v. Manfred Forberich GmbH*.^{22,23} Šajā lietā tiesa (ASV Federālās tiesas pirmā instance) ne tikai piemēroja nacionālos normatīvos tiesību aktus (lai gan piemērojama bija Konvencija), bet arī piemēroja tiesu praksi, kas izriet no attiecīgajiem nacionālajiem normatīvajiem tiesību aktiem (šajā gadījumā – *Uniform Commercial Code*), norādot, ka nacionālo tiesu prakse nodrošina vadlīnijas Konvencijas interpretācijai.²⁴ Šāds secinājums ir pretrunā ar Konvencijas 7. pantu.

2017. gada martā izdevumā *Uniform Law Review* publicētajā rakstā *Autonomous Interpretation versus Homeward Trend versus Outward Trend in CISG Case Law*²⁵ profesors Franko Ferrari (*Franco Ferrari*) ir norādījis uz jaunu tendenci, proti, *the outward trend* (arī šim terminam nav oficiāla tulkojuma latviešu valodā). Termins apzīmē tendenci piemērot ārvalstu normatīvos tiesību aktus, lai interpretētu Konvencijā ietvertās tiesību normas un juridiskos terminus, kas nav sastopami

¹⁸ Ferrari F. Applying the CISG in a Truly Uniform Manner: *Tribunale di Vigevano* (Italy) 12 July 2000. Pieejams: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/ferrari4.html> [aplūkots 17.03.2018.].

¹⁹ Komarov A. S. Internationality, Uniformity and Observance of Good Faith as Criteria in Interpretation of CISG: Some Remarks on Article 7(1). *Journal of Law and Commerce*, Vol. 25, Issue 1, Fall 2005, p. 78.

²⁰ Sk. Nīderlandes tiesas *Rechtbank Noord – Nederland* 2017. gada 19. aprīļa spriedumu lietā Nr.C/18/157888 / HA ZA 15-139. Pieejams: <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBNNE:2017:1498&showbutton=true&keyword=weens+koopverdrag> [aplūkots 18.03.2018.].

²¹ Ferrari, F. Autonomous Interpretation versus Homeward Trend versus Outward Trend in CISG Case Law. *Uniform Law Review*, Vol. 22, Issue 1, March 2017, pp. 249–250.

²² Sk. ASV tiesas U.S. District Court, Northern District of Illinois, Eastern Division [federal court of 1st instance] 2004. gada 6. jūlija spriedumu lietā *Raw Materials Inc. v. Manfred Forberich GmbH*. Pieejams: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040706u1.html> [aplūkots 18.03.2018.].

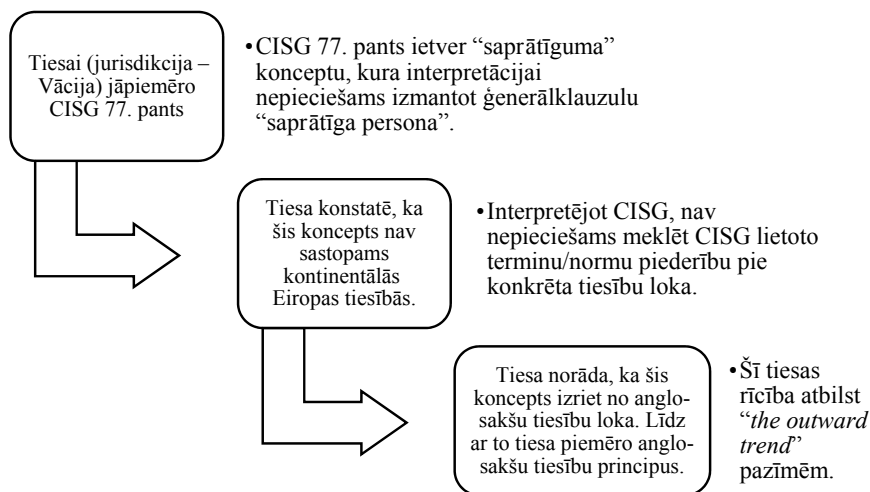
²³ Lookofsky J., Flechtner H. *Nominating Manfred Forberich: The Worst CISG Decision in 25 Years*. Pieejams: <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/lookofsky13.html> [aplūkots 18.03.2018.].

²⁴ *Ibid.*

²⁵ Ferrari F. Autonomous Interpretation versus Homeward Trend versus Outward Trend in CISG Case Law. *Uniform Law Review*, Vol. 22, Issue 1, March 2017, pp. 244–257.

attiecīgās jurisdikcijas nacionālajos normatīvajos tiesību aktos.²⁶ Tātad, salīdzinot ar iepriekš minēto *the homeward trend*, vienojošais ir tas, ka Konvencija netiek interpretēta autonomi un tādējādi tiek pārkāpta Konvencijas 7. panta pirmā daļa.

Lai ilustrētu *the outward trend*, Ferrari kā piemēru ir izmantojis Vācijas tiesas (*Oberlandesgericht Koblenz*) nolēmumu lietā Nr. 6 U 555/07.^{27,28} 1. attēlā parādīts, kā tiesas interpretācijā ir konstatējamas *the outward trend* pazīmes.

1. att. *The outward trend* pazīmju konstatēšana Vācijas tiesas (*Oberlandesgericht Koblenz*) nolēmumā lietā Nr. 6 U 555/07

Lai cīnītos ar *the homeward trend* un *the outward trend* un nepieļautu nacionālo tiesību iejaukšanos Konvencijas interpretācijā (un tādējādi Konvencijas 7. panta pārkāpšanu), ikvienam (gan tiesām un šķīrējtiesām, gan lietas dalībniekiem) jāņem vērā, ka ANO Konvencija par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem ir patstāvīgs un neatkarīgs normatīvais tiesību akts, ko nevar uzskatīt tikai par papildinājumu nacionālajiem normatīvajiem tiesību aktiem. Šī Konvencija ir piemērojama autonomi, tajā ietvertās tiesību normas nedrīkst uzlūkot caur jebkādu nacionālo tiesību prizmu. Saskaņā ar Konvencijas 7. panta otro daļu tikai tad, ja lietā ir kāds jautājums, kuru neregulē ne Konvencija, ne arī vispārējie principi, uz kuriem Konvencija ir balstīta, ir pieļaujams piemērot nacionālos normatīvos tiesību aktus.

²⁶ Ferrari F. Autonomous Interpretation versus Homeward Trend versus Outward Trend in CISG Case Law. *Uniform Law Review*, Vol. 22, Issue 1, March 2017, p. 252.

²⁷ Vācijas tiesas *Oberlandesgericht Koblenz* 2011. gada 24. februāra nolēmums lietā Nr. 6 U 555/07 (Clay case). Pieejams: <http://www.globalsaleslaw.org/content/api/cisg/display.cfm?test=2301> [aplūkots 18.03.2018.].

²⁸ Ferrari F. Autonomous Interpretation versus Homeward Trend versus Outward Trend in CISG Case Law. *Uniform Law Review*, Vol. 22, Issue 1, March 2017, pp. 252–253.

3. Atsevišķu valstu tiesu nolēmumu dominēšana Konvencijas datubāzē un ANO Starptautisko tirdzniecības tiesību komisijas veidotajā ar Konvenciju saistītās tiesu prakses apkopojumā

Kā jau iepriekš minēts, Konvencijas 7. panta pirmā daļa paredz, ka, interpretējot Konvenciju, jāņem vērā tās starptautiskais raksturs. Tas nozīmē arī to, ka tiesai, interpretējot un piemērojot Konvenciju, ja nepieciešams, jāatsaucas uz tiesu nolēmumiem, kas pieņemti līdzīgās lietās citās jurisdikcijās. Akadēmiskajās publikācijās kā pozitīvs piemērs Konvencijas starptautiskā rakstura ievērošanā bieži tiek minēts Itālijas tiesas *Tribunale di Vigevano* 2000. gada 12. jūlija spriedums lietā *Rheinland Versicherungen v. S.r.l. Atlarex and Allianz Subalpina S.p.A.*^{29,30} Proti, šīs lietas sprieduma tekstā ir atsauces uz vairāk nekā 40 tiesu nolēmumiem no dažādām valstīm (piemēram, Vācijas, Šveices un Nīderlandes).

Prasība ievērot Konvencijas starptautisko raksturu ne vienmēr var būt izpildāma praktisku iemeslu dēļ. Proti, nav tādas publiskas datubāzes, kurā būtu brīvi pieejami ar Konvenciju saistīto tiesu nolēmumu tulkojumi visās valodās. Līdz ar to tiesām var būt pamatotas grūtības atrast citu valstu tiesu praksi līdzīgās lietās. Starptautiski atzīta un plaši izmantota ir Konvencijas datubāze (*Albert H. Kritzer CISG Database*)³¹, kas iekļauj arī vairākus tūkstošus tiesu nolēmumu, taču tie ir pieejami vai nu to oriģinālvalodā, vai angļu valodā. Viens no iemesliem ir tas, ka datubāzi veido, par tiesu nolēmumiem ziņo un tos tulko lielākoties brīvprātīgie. Tāpēc šī datubāze neatspoguļo situāciju ar Konvencijas piemērošanu visā pasaulē, jo publicētie tiesu nolēmumi nāk tikai no dažām valstīm.

2015. gadā Tomass Nūmens (*Thomas Neumann*) publicēja pētījumu par Alberta H. Kricera dibināto CISG datubāzi (*Albert H. Kritzer CISG Database*), kurā analizēja to tiesas nolēmumu izcelsmi, par kuriem ziņots datubāzei.³² Saskaņā ar viņa pētījumā norādītajiem datiem līdz 2012. gada 26. septembrim datubāzē publicēti 2789 tiesu nolēmumi, no kuriem 17,4% bijuši no Vācijas un 15,4% no Ķīnas.³³ Līdz šīs datubāzes arhivēšanas brīdim (pārejai uz jauno datubāzi) Vācija un Ķīna saglabāja vadošās pozīcijas ziņoto tiesas nolēmumu skaita ziņā.

Datubāzes arhivētajā (iepriekšējā) versijā norādīts, ka 2016. gada 25. janvārī tajā bijuši publicēti 3152 tiesu nolēmumi.³⁴ Tā kā ir norādīta arī šo tiesas nolēmumu izcelsme, ir iespējams konstatēt, no kurām valstīm to ir visvairāk (2. att.).

Kā redzams 2. attēlā, tad 79,3% no visiem datubāzes arhivētajā versijā publicētajiem tiesu nolēmumiem nāk tikai no 10 valstīm. Jaunākajā versijā ir pieejami dati arī par tiesu nolēmumiem, kas datubāzei pievienoti pēdējo mēnešu laikā (3. att.).

²⁹ Itālijas tiesas *Tribunale di Vigevano* 2000. gada 12. jūlija spriedums lietā *Rheinland Versicherungen v. Atlarex*. Pieejams: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/000712i3.html> [aplūkots 17.03.2018.].

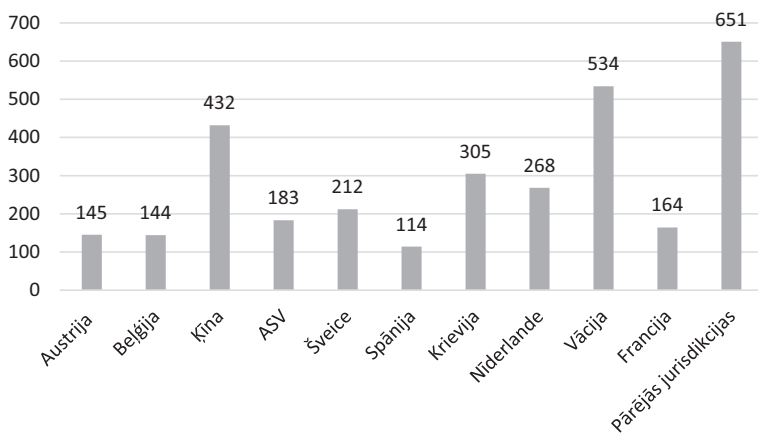
³⁰ Sk. Ferrari F. Applying the CISG in a Truly Uniform Manner: *Tribunale di Vigevano* (Italy) 12 July 2000. Pieejams: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/ferrari4.html> [aplūkots 17.03.2018.].

³¹ Sk. *Albert H. Kritzer CISG Database*. Pieejams: <http://iicl.law.pace.edu/cisg/cisg> [aplūkots 12.03.2018.].

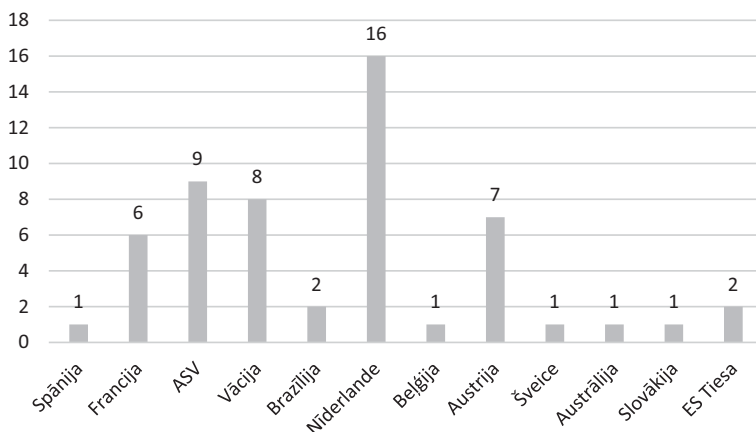
³² Sk. Neumann T. Is the Albert H. Kritzer Database Telling Us More than We Know? *Pace International Law Review*, Vol. 27, Issue 1, Spring 2015, pp. 119–162.

³³ *Ibid.*, pp. 136–137.

³⁴ Sk. *Albert H. Kritzer CISG Database* arhivēto (iepriekšējo) versiju. Pieejams: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/caselit.html> [aplūkots 12.03.2018.].

2. att. Pārskats par tiesu nolēmumu skaitu no dažādām jurisdikcijām CISG datubāzes arhivētajā versijā

3. att. CISG datubāzei 2018. gada martā pievienoto tiesu nolēmumu izcelsme

2018. gada martā datubāzei pievienoti 55 jauni tiesu nolēmumi no 12 dažādām jurisdikcijām. Tas ļauj secināt, ka CISG datubāzē dominē tiesu prakse tikai no dažām valstīm (piemēram, Vācijas un Nīderlandes).

Lai iegūtu pēc iespējas vairāk datu par to, kuru jurisdikciju tiesu nolēmumi dominē dažādos ar Konvenciju saistīto lietu tiesu prakses apkopojumos, autore analizēja arī ANO Starptautisko tirdzniecības tiesību komisijas (UNCITRAL) 2016. gadā veidoto tiesu prakses apkopojumu *UNCITRAL Digest of Case Law of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*.³⁵ Lai gan 2016. gadā Konvencijai bija pievienojušās jau 85 valstis,³⁶ tiesu prakses apkopojumā

³⁵ ANO Starptautisko tirdzniecības tiesību komisija. *UNCITRAL Digest of Case Law of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*. 2016. gada izdevums. Pieejams: http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law/digests.html [aplūkots 18.03.2018.].

³⁶ Sk. *United Nations Treaty Collection*. Pieejams: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=X-10&chapter=10&clang=_en [aplūkots 18.03.2018.].

izmantoti tiesu nolēmumi tikai no 40 valstīm. Turklāt, izpētot apkopojumā izmantoto tiesas nolēmumu izcelsmes valstu sarakstu, secināms, ka lielākā daļa nāk no Vācijas, Nīderlandes un Šveices.

Izvērtējot iepriekš minēto, var secināt, ka ar Konvenciju saistītajā publiski pieejamajā tiesu praksē dominē tikai dažas valstis. No tā izriet, ka Konvencijas starptautiskais raksturs varētu būt apdraudēts. Konvencijas starptautisko raksturu veido visas Konvencijas dalībvalstis, tātad Vācijas un Nīderlandes tiesu nolēmumi ar Konvenciju saistītās lietās ir vienlīdz svarīgi ar tiesu nolēmumiem, piemēram, Madagaskarā un Fidži Salu Republikā. Tāpēc, cerams, ka ar laiku visu Konvencijas dalībvalstu tiesu nolēmumi būs brīvi pieejami un tie būs tulkoti visās valodās. Tāpat arī Konvencijas interpretācija globālā mērogā var kļūt būtiski atkarīga no tā, kā tiesas šajās dominējošajās valstīs interpretē un piemēro Konvenciju. Proti, ja kādā no tām attīstītos nekorektas Konvencijas interpretācijas iezīmes, tās varētu nostiprināties un izplatīties tālāk.

Lai risinātu šo problēmu, valstīm, kuras ir pievienojušās Konvencijai, vajadzētu aktīvāk iesaistīties datubāzes veidošanā un uzturēšanā, būtu nepieciešams ziņot par tiesu nolēmumiem, kas saistīti ar Konvenciju, un iespēju robežās tos tulkot arī angļu valodā, lai tie būtu pieejami ne tikai citu valstu tiesām, bet arī tiesību zinātniekiem un jurisprudences studentiem. Būtiskākos tiesu nolēmumus ar Konvenciju saistītajās lietās vajadzētu tulkot arī citās valodās (ne tikai angļu), lai nodrošinātu to plašāku pieejamību.

Kopsavilkums

1. Lai arī ir pagājuši 30 gadi, kopš spēkā stājās ANO Konvencija par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem, joprojām ir iespējams identificēt problēmjautājumus, kas saistīti ar Konvencijas interpretāciju. Tas liecina, ka tiesas joprojām daļēji vai pat pilnībā neievēro Konvencijas 7. panta pirmajā daļā paredzētās obligātās vadlīnijas Konvencijas interpretācijai.
2. Apskatot Nīderlandes tiesu nolēmumus, kas 2016. un 2017. gadā pieņemti ar Konvenciju saistītās lietās, var secināt, ka tiesas tikai retos gadījumos ir atsaukušās uz Konvencijas Konsultatīvās padomes viedokļiem. Šis fakts ir vērtējams negatīvi, jo Konvencijas Konsultatīvās padomes viedokļu izmantošana var būtiski sekmēt Konvencijas vienveidīgu piemērošanu.
3. Lai gan Konvencijas 7. pants, it īpaši nepieciešamība interpretēt Konvenciju autonomi, ir detalizēti analizēts akadēmiskajā literatūrā, joprojām ir iespējams konstatēt *the homeward trend* esību. Turklāt 2017. gadā ir identificēta jauna tendence – *the outward trend*.
4. Ar Konvenciju saistītajā publiski pieejamajā tiesu praksē dominē tiesu nolēmumi tikai no dažām valstīm (piemēram, Vācijas, Nīderlandes, Šveices un Ķīnas). Šī tendence apdraud Konvencijas starptautisko raksturu, jo nesniedz pilnīgu priekšstatu, kā Konvencija tiek piemērota globālā mērogā.
5. Viens no iemesliem, kas apdraud Konvencijas starptautisko raksturu, ir valodu barjera. Proti, Konvencijas datubāzē (*Albert H. Kritzer CISG Database*) pieejamie tiesu nolēmumi ir vai nu to oriģinālvalodā, vai arī tulkoti angļu valodā. Arī Konvencijas Konsultatīvās padomes viedokļi ir publicēti angļu valodā un pilnībā vai daļēji tulkoti tikai dažās citās valodās.